

פרשת ואתחנן

שיעורים שזכינו לשמוע מפי כ"ק מרן רבינו שליט"א במשך השנים

תש"פ

נכתב ע"י המכון להוצאת דברי רבוה"ק מספינקא
הרה"ח ר' נפתלי בינג הי"ו

spinkarebbe@gmail.com

"במקום שבעלי תשובה עומדין"

השבוע כהכנה לימים הנוראים הבאים עלינו לטובה בא הפרי הארץ זי"ע לבאר לנו את מהות ענין התשובה. והיא מתחלקת לג' חלקים: תחילה מדוע אדם חוטא שצריך הוא לעשות תשובה. ב. מהי התשובה. ג. כיצד מיישמים בפועל את החזרה בתשובה.

"להבין מהו תשובה מבואר כמה פעמים בזוהר שהוא מקום בינה, הנה הוא מהיות ידוע שהקליפה נקרא חנם, והטעם להיותם מתדבקים באדם חנם ושורים עליו בלתי שום הכנה כי להשראת הקדושה על האדם צריך תיובתא סגי וחילא תקיף ומסירת נפש. משא"כ הקליפה שורה מעצמה בהעדר הקדושה, כי האדם כלי מוכן הוא לקבל אם קדושה קדוש הוא והבא ליטהר מסייעין לו ואם לאו ח"ו הקליפה בעצמה שורה וטמא וטמא יקרא".

הסיבה לכך שאדם מגיע למצב של חטא הוא חוסר ההתבוננות שלו במה שעובר עליו. 'אין אדם חוטא אלא א"כ נכנסה בו רוח שטות' אומרים חז"ל. זהו המודד הראשוני שלנו לבדוק אם אנו שרויים בקדושה או חלילה להיפך. אם החיים גורמים לנו להתבוננות הרי שבמסילה נעלה, אך אם אדם משדר 'עסקים כרגיל', הרי שהטומאה דבקה בו, וסופו שמגיע לעברי פי פחת. הסט"א נקרא בזוהר הק' בשם חנם, משום שכל דבר שבקדושה מקובלנו שצריך לעמול בשבילו. וכפי שאומרת הגמ' בעירובין שגיהנם מגיע על עסקי חנם. לכן תשובה היא בבינה, לשון התבוננות, כי זוהי עיקר התשובה מה שאדם מתבונן.

מוסיף הפרה"א שאם אדם חי בלא התבוננות, הוא יכול לדעת הרבה תורה ולעשות הרבה מצוות ולפלסוף כל היום בעבודת השי"ת, אך אינו מרגיש כלל כי הוא מובל ע"י היצה"ר שלו שמוביל אותו כשיכור למטרה אחת ויחידה – לגזול ממנו את החיות שמקבל מאת השי"ת. בשם הרמ"מ מלעלוב אמרו כי הדרך היחידה להתמודד בפני היצה"ר היא ע"י תשובה – והתבוננות תמידית. כפי הפתגם הידוע **"ההגנה הכי טובה הינה ההתקפה"**. כשאדם מתבונן ובהמשך יתבאר אי"ה במה צריך להתבונן, הוא נותן לעצמו התראות תמידיות וזה נותן לו את הקשר עם הבורא שיחזיק מעמד. משא"כ אם לא עומד על המשמר צריך להיות עסוק כל הזמן בקו ההגנה, שלא נותן לו הרבה מקום להתקדמות.

"כל מידה ואבר שבאדם שאינו מוקטר ומוגש ומוקדש לשמו ית"ש ממילא חל הטומאה והקליפה שם ועושה כל מה שעושה כשיכור חטאים ופשעים בלתי הבין, ואחריתה מרה כלענה כשמתבונן בעצמו שכל מה שעשה עשוי ע"י הקליפה, ומלבד זה שנתרחק מהשי"ת בעצמו אלא שהטריח קונו להשפיע חיות אל הקליפה".

כדי לחיות עם קשר בורא צריך **לעסוק בתשובה** ולא רק לדבר ממנה. מספרים משל על מקום שאסרו בו לשתות משקאות משכרים. עד שתפסו פעם אחת אדם ששתה לשכרה. הביאוהו לפני המלך שיגזור את עונשו. אמר המלך: כיון שאיני יודע מה חטאו של זה הביאו לפני כוס משקה ואדע. הביאו לפניו. כששתה המלך מהמשקה המשכר אמר: הלא כ"כ מר משקה זה וזהו עונש מספיק בשבילו...

כשיודי עושה חשבון הנפש על מה שחטא לאחר שמתפוגג מהרוח שטות שלו, הרי יש לו צער בכפליים, גם שהמרה את פי ה' וגם שלקח את חיות ה' שהיה אמור להחזיר אותה למקורה ע"י שיגלה דרכה את מציאות ה' בבריאה, ולא רק שלא עשה זאת אלא עוד נתן את החיות הזאת לסטרא אחרא, וגרם בזאת

לשכינה הקדושה לצמצם את עצמה עוד יותר עד למקום שבו נמצא כעת להחיותו שם. וא"כ מה צריך האדם לעשות כשנמצא כעת בשלב הזה של החטא וכיצד ישוב?!

"והנה אחרי שהתבונן היותו כמתעתע ותועה בדרך צריך לחזור ולשוב בדרך אשר בא בה אל דרך הישר וכל תשובתו צריך להיות לסור ממוקשי מות אל דרכי החיים".

יודע צדיק נפש בהמתו, כל אדם יודע היכן נקודות החולשה של הנפש הבהמית שבו שגוררת אותו מטה. ועל כן דרך התשובה היא בהפוך ממצב החטא. אם החטא מגיע לאדם ע"י רוח שטות - הוא חוסר ההתבוננות, התשובה על כך היא התבוננות! וכשאדם יתבונן כמה מר הוא החטא כפי שביארנו מקודם מממשל השיכור, אז האדם יתחיל לחשוב לפני כל דבר שעושה מהו רצון הבורא בזה.

כעת לאחר שביארנו את סיבת החטא ואת הדרך לשוב ממנו בתשובה, נותר רק לבאר את הדבר השני מהי בכלל תשובה?

כתוב **"במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד"**. ולכאורה צריך להבין, כיצד זה יתכן שצדיק שכל חייו מוסר את נפשו ומידותיו לקיים את רצון ה', יהיה בדרגת השגה פחותה מזו של אדם שכל ימיו ישב על 'סיר הבשר' והחליט לשוב בתשובה?

רק הביאור הוא כפי שמובא בספרים, שהקב"ה כפי הוא נסתר בעולם הזה כך הוא נסתר העולם הבא. ישנו מושג 'עומק רום ועומק תחת', והכוונה כי בעולמות העליונים הקב"ה הוא ללא סוף וגבול ולכן כל השגה שיש לנו בקב"ה עדיין הוא נסתר מאיתנו, רק שבעולמות העליונים הוא נסתר בתוך הקדושה וכאן בעוה"ז הוא נסתר בתוך הגשמיות שהוא עצמו ברא כדי שנגלה אותו שם.

א"כ יוצא שגם הצדיק וגם בעל התשובה נפגשים שניהם באותו עומק, רק שהצדיק מגיע לעומק רום בעולמות העליונים ובעל תשובה מגיע לאותו עומק של גילוי ה' רק ברום תחת, מהתהומות ששם היה ומהצער האין סופי שיש לו כשמחשב מה עשה ומה פגם בעוונותיו וכמה קשר הפסיד באותו הזמן שלא היה עם קשר בורא... והדבר דומה למים ששאבו ממעין לבין מי ביוב שעוברים תהליך של התפלה. אמנם במים ישנו הבדל, כי האדם יעדיף לשתות מי מעין זכים שהגיעו ממקור טהור על מי ביוב מותפלים, על אף שבדרגת הסינון שלהם שניהם ראויים לשתיה במידה שווה. וכל זאת משום שהוא מעדיף לשתות ממקור מהימן יותר. **משא"כ בעבודת השם שכל המטרה היא לגלות את הקב"ה המחיה את הכל, אז ההסתכלות היא שונה. כי ישנו גילוי אלוקות הרבה יותר עוצמתי בתוך הגשמיות מאשר ברוחניות.** כי שדבר רוחני יחיה ויסבול דבר גשמי הוא כמעט היפך המציאות אם לא שהקב"ה יצר את המציאות הנפלאה הזו. ולכן כשהבעל תשובה מגלה את השי"ת בתוך התהום שלו אמנם הוא בא מתהום, אך הגילוי הזה שהקב"ה ירד כביכול עד המקום הנמוך שהוא נמצא בו כדי להחיות אותו שם, יחד עם הצער הנוראי שיש לו כשמשיג מה פגם כפי שאמרנו, כל זה גורם לו להגיע לעומק יותר גדול מהצדיק!!! והעומק הוא בעצם פרסום שם ה' בעולם שזהו התפקיד שלו.

ובמאמר המוסגר: לא יעלה על הדעת שבשל כך עדיף לחיות בחטא כדי לבוא לגילוי של ה', כי זו כפירה והפקרות גמורה. משום שמי שלכתחילה הולך וחוטא אין מספיקין בידו ח"ו לעשות תשובה כידוע, אלא אדם מחויב לעשות את המקסימום בשמירת תורה ומצוות וכפי שהפרי הארץ מלמדינו לחיות בהתבוננות ולעמוד כל העת על המשמר. וכל זה לא נכתב אלא למי שכבר נמצא בפועל ח"ו מה יעשה וישוב... וד"ל}

לסיכום יוצא לנו שהתשובה היא ההכרה שהקב"ה מחיה כל מצב בבריאה והגילוי הזה שלנו הוא התשובה מלשון להשיב ולהחזיר את השכינה למקומה ע"י גילוי ההסתר. וכל זה הוא רק ע"י התבוננות

תמידית וחשבון נפש שאדם צריך לעשות בכל שעה כי לעמוד מול מתקפת היצר כי כל סיבת החטא היא מחמת חוסר ההתבוננות. וה' יעזור שנזכה שנבין ורפא לו. כי ההתבוננות והחרטתה היא עצמה הרפואה של האדם כפי שמבאר הפרה"א:

"והנה באמת כשהי יתן אל ליבו מרירות החטא בעצמו אחרי אשר כבר עשהו הוא יותר קשה בלבו של אדם מכל העונשים האפשריים... והדין נותן שהרי אותם העונשין הם רפואה ומזור ומירוק אותו החטא בכדי להבריאו ומסתמא המכה היא הגרועות והחיסרון והמרירות יותר ויותר מן הרפואה ולהכי הוא מתרפא ברפואה מן המכה".

[שיחה שנאמרה בפעלד, ליל שישי פר' ואתחנן בשנים קודמות]

הלכתא דליבא [שו"ת מהפעלד]

פעלד הלוך:

ש. אדם עובר לפעמים מעברים שהוא רוצה מאוד לעבוד שם את ה' אך מכיון שהוא צריך להשקיע הרבה סבלנות ואיפוק, זה נותן לו הרגשה של חנק והוא לא מסוגל?

ת. השאלה היא מהו היעד שהאדם מציב לעצמו. האדם צריך לדעת שהקב"ה מגלגל לפתחו סיבות כדי שהם יביאו אותו להכנעה, ופירושה של הכנעה היא מסירות נפש! אדם עושה השתדלות אך במבחן התוצאה הוא אינו מצליח, ושם הוא נשבר. לכאורה, מה גורם לאדם להישבר? כאן מתחילה השאלה העיקרית מהו היעד: אם היעד של האדם הוא לשמוע בקול ה', זה לא משנה דרך איפה הוא שומע אותו, כי הכל עובר דרך הסיבה, ואז זה יכול להיות דרך העשייה שלו או לחילופין דרך האי עשייה.

אך כשאדם מחפש לגדל את עצמו ולהתפרסם על ידי ההצלחות שלו, אז באמת כשיש לו נפילה הוא מרגיש חנוק ומרוסק, מאידך, כשהיעד של האדם הוא לקיים את הפסוק "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום", להכיר את רבש"ע דרך הסיבות, אז העיקרון בוצע שמגלה אותו. הסיבה שאדם נחנק הוא רק מפני שלא מסכים אם המציאות החדשה שנכפתה עליו וחושש ממה יגידו וכמה שהוא לא יוצלח... וממילא זה יוצר מצב שהאדם עסוק כל הזמן עם עצמו. אך כשאדם מחפש כמה שיותר לשמוע בקול אביו אזי ההרגשה של החנק מסתלקת ובמקומה מגיעים כוחות חדשים. וכך גם אצלנו במשל עולם המעשה, אנו נוטים להעריך ילד שקשה לו ועושה בכל זאת, יותר מילד שעושה הכל באופן טבעי... ולכן כשיש את ההרגשה הזו של 'חנק' זו נתינת מקום יותר חזק לקשר בורא.

ש. מה יעשה אדם שמרגיש שהוא עושה הכל אבל בשורה התחתונה ההרגשה היא טכנית בלבד?

ת. הנקודה היא היעד! כשאדם נתקל במחסומים הוא צריך לדעת לא לזרוק על הקב"ה את בעית המחסום אלא לדעת שהוא בעצמו יוצר את המחסום. הבעיה היא כשאדם לא מוכן להיכנע ולשמוע שה' מנהל אותו ולא מסכים ללכת בדרך זו, אז הוא חונק את עצמו בכח. אדם צריך לצעוק לה' גם אם הצעקה היא טכנית היא פותחת לו אפיקים חדשים כי הצעקה היא מעבר למילים...

ש. יש לנו עצלות המחשבה???

ת. כבר ביארנו הערב בחומש רש"י שאדם צריך לדעת שיש מצבים שצריכים לעזוב את הטעמים והסברות למעשיו ולעשות חשבון נפש פשוט, האם הוא עושה כעת את רצון ה' או לאו?! והכוונה היא ללכת אך ורק עם קבלת עול מלכות שמים. זה מה שהתורה מצוה אותנו, 'שמע ישראל ה"א ה' אחד'. ישנם שני מישורים בעבודת ה': מצד אחד אדם צריך לחשבן אם הוא אינו עושה רצון ה' אז הטעמים והסברות רק מפריעים לו, כיון שאדם 'תפוס' עם הסברות אזי הוא מתרץ את עצמו מדוע הוא בסדר...

אם אדם יבחן את עצמו הוא יווכח שלכל מעשה יש לו הסבר מפורט מה יענה כשיבוא לשמים... ומגד כשהשני עושה אותו דבר בדיוק, שם כבר לא בטוח שהוא יסגור עליו באופן גורף שכזה. ולכן בכזה מצב אדם צריך לסלק את עצמו מהסברות ולשאול את עצמו ישירות: האם אני עושה כעת את רצון ה' או נגד רצונו? 'והיה אם שמע תשמע בקולי'... האם שמעתי כעת בקולה' או לא! ודוגמא לדבר מצינו כבר אצל אדם הראשון, שהקב"ה אמר לו 'כי ביום אכלך ממנו מות תמות'. וכשפגם ואכל מה שאל אותו ה', 'המן העץ אשר צייתך לבלתי אכול ממנו אכלת?' ולכאורה, מדוע הקב"ה לא זעק כנגדו – **הלא אתה הולך למות??** משום שהטענה היתה על אדם הראשון: צייתי אותך שלא לאכול האם עמדת בציווי או לא?! ומה ענה אדם הראשון? האשה אשר נתת עמדי... נכנס לסברות וטעמים. ומובא בספרים שאם היה אומר בכנות, לא שמעתי בקולך ה', היה נמנע ממנו העונש! זו הנקודה שאנו מדברים לעזוב את הטעמים ולבחון את המציאות שלנו האם אנו עושים רצון ה' או לא! הבעיה היא שלאדם קשה מאוד לעמוד שם ולשאול את עצמו עשיתי רצון ה' או לא...

ש. א"כ מדוע צריך את הטעמים והסברות, הלא זה גורר את האדם להתיר לעצמו מה שלא צריך לעשות חלילה?

ת. ודאי שצריך את הטעמים והסברות כדי לתת לאדם חשק בעשיית המצוות, אך כפי שאמרנו זה המישור השני, כי אי אפשר בלי הטעמים וכמו כן אי אפשר בלי העול מלכות שמים, וצריך לדעת לשלב בין שניהם. אדם צריך לקיים מצוות בהתלהבות מחמת טעמי המצוות, אך כשזה מגיע לרמה של ניסיונות שם צריך להעצים את קבלת העול מלכות שמים, מהו רצון ה' כעת!

ש. כיצד אדם מביא את עצמו למצב של קבלת עול?

ת. חז"ל תיקנו לנו כל יום תפילה והודאה לקב"ה על כל דבר ודבר. כשאדם מתפלל לה' הוא מביא את עצמו להכרה שהוא חייב סיוע מאת ה' בכל דבר ואז הוא מקבל כח להיות כל הזמן תחת העול מלכות שמים, משא"כ בטעמים והסברות שהאדם בונה לעצמו מדוע להתיר לו כעת איזו תאוה, שם הוא מקום מפלט בשבילו שלא יצטרך להתמודד עם השאלה האמיתית מהו רצון ה'.

ש. כשאדם עסוק במצוה, האם זה לא מסיח את דעתו מהעול?

ת. זה מה שחז"ל גילו לנו שכשאדם מונח בתורה ובמצוות אזי אדרבה זה נותן לו את הכח להיות כל הזמן בתפילה ובהודאה לה', וממילא זהו העול מלכות שמים. כי ההודאה של הבוקר נותנת כח לכל היום וההודאה של הערב שומרת על האדם על הלילה...

ש. אם אדם יודע שהוא לא יכול לעבור שום ניסיון ללא העזר אלוק האם זה לא יכול ליצור אצלו מצב של סיבה להגיע להפקרות שהוא לא אשם כי אינו יכול?

ת. כשאדם חי כל הזמן שהוא צריך עזר אלוק שלא יחטא, הוא נמצא במישור של העול מלכות שמים, כי אם הוא חי את הקשר בורא, אז הוא כל הזמן במצב של תפילה לה' שיעזור לו בכל מצב.

פעלד חזור:

ש. כשאדם לא מצליח במשהו מסוים, היכן צריך להשקיע את המירב, בעשייה הטכנית או בעבודה במח כלומר בעבודת ה'?

ת. כשאדם מגיע על ידי הסיבה הזו לקשר עם הבורא ונותן שם 'עבודה', אז המח שלו מזדכך וזה בונה את הנפש של האדם, ונותן לו כוחות ורעיונות חדשים כיצד להתמודד גם בקטע הטכני. כי בסופו של דבר אדם מסתדר, אם לא בדרך פלונית אז הוא מוצא דרך אחרת, אך השאלה המרכזית האם הוא הצליח להפיק לעצמו תועלת רוחנית בעקבות המצב הנוכחי בחיזוק הקשר שלו עם הבורא...

ש. ישנם מצבים שאין לאדם כוחות להתמודד ובסופו של דבר לא מוצא פיתרון בענין הטכני?..

ת. אם אדם עובד בשני המישורים, תמיד הוא יסתדר. הבעיה שלו היא הגורם השלישי שאדם נשבר ומתיאש באמצע הדרך, אין כזה מושג שאין לאדם כוחות. יש כוחות אך צריך למצוא אותם. אדם צריך לעשות חושבים, הלא אם עכשיו היה לו איזה רצון לדבר שמפתה אותו היה מוצא כוחות... הטעות של

האדם שהוא מתיאש עוד לפני שכלל מחפש תשובות, וכבר מכריע את הדין שהוא לא מוצלח ולא יכול להתמודד ואף אחד לא צריך אותו ולא תומך בו וכדו'. א"כ הכל מסתכם שוב במחשבה של האדם, ולכן במחשבה חיובית הוא יכול גם יכול להגיע לפיתרונות הן בעבודת ה' והן בעשייה הטכנית.

כשאדם חושב שלילי, הוא מונע מעצמו מלכתחילה את הישועה, וזה מה שדיברנו 'כשקורעים את הרקיעים העליונים ממילא נקרעים גם התחתונים' ואדם מקבל את התשובה.

מה שאנו מדברים כעת זו לא תיאוריה בלבד, אלא כשאדם מתחיל לחשוב שהמעברים שעובר הם פריצת דרך חיובית בשבילו, כבר יש לו גישה אחרת לכל הנושא שעובר עליו. כי זו המטרה של המעבר להביא את האדם לחיות שהקב"ה מנהיג אותו, וכאשר חי את זה, כבר לא חסר לו כלום, כי הדבר הראשון במעלה הוא הקשר עם ה', וממילא אדם יודע שכבר הוא מסודר, וממילא משפיע לעצמו פיתרון גם ברבדים של הבעיות הטכניות...

[שיעור בענייני דיומא שנמסר בקבר דוד המלך ע"ה]

'התפוח המתוק'

אנו נמצאים במוצאי תשעה באב. מובא ברמב"ם בהלכות תענית, 'כל הצומות האלו עתידיים ליבטל לימות המשיח... ולא עוד אלא שהם עתידיים להיות ימים טובים, ימי ששון ושמחה שנאמר כה אמר ה' צבאות צום הרביעי צום החמישי וכו'... יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים והאמת והשלום אהבו'. עוד מובא בפסיקתא, 'על נהרות בבל – אין שמחה באה אלא בתשעה באב'...

לכאורה יש להבין את דברי הפסוק, האם לא די בכך שימים אלו ייפסקו מלהיות ימי צער וצרה, ומדוע צריך גם שיהפכו לימים טובים, ימי ששון ושמחה? הרה"ק בעל האוהב ישראל מאפסא ז"ע מקשה, מדוע ברוב השנים קוראים את פרשת פינחס (היא פרשת המועדות) בזמן של ימי בין המצרים? ומבאר נפלא, שכל כ"א יום של ימי בין המצרים הן הם שורש לכל המועדים בשנה שהם ג"כ כ"א יום ומונה אותם: שבת, ר"ח, ז' ימי חג הפסח, שבועות, ב' ימי ר"ה, יוה"כ, וח' ימי חג הסוכות, עולים יחד כ"א, כמנין – א"ך טוב לישראל, לרמז שלעתיד לבוא ייהפכו ימים אלו למועדים. עוד כותב, כי ביהמ"ק נחרב בתשעה באב, ורמז לזה הוא שהאות ט' בכתב אשורית נכתב משני הצדדים לכיוון פנים – ראשו כפוף לתוכו, לרמז כי טוב ה' גנוז בגווה. כי לעתיד לבוא יתגלה טוב זה ויהיה תשעה באב ראש לכל המועדים, אך כעת בגלות טובה גנוז בתוכה.

הרה"ק בעל הבית אהרן ז"ע באר על הנ"ל עפ"י דרך הסוד, הלא ידוע כי יש ז' מידות וג' מוחין המשפיעים. וא"כ כל החגים הם רומזים לז' מידות, והשלושה מוחין הן שלושת השבועות של ימי בין המצרים. על כן קורא להם השורש והמקור של כל הימים טובים ההם. רק שכעת הם נסתרים... ונמשיל לכך משל: ידוע שיש חסד ויש גבורה. כמו כן יש חסד שבחסד וגבורה שבחסד. לכאורה היכן יש יותר גילוי של חסדים בחסד שבחסד או בגבורה שבחסד? וביתר ביאור, אם אב נותן לבנו ממתק, זה נקרא חסד שבחסד. אולם כשאב לוקח את בנו לרופא שיכאיב לו, זו גבורה שבחסד. במחשבה פשוטה אב שנותן לבנו ממתק נראה שיותר מתגלה החסד. אמנם אין זה כך – משום שבחסד שבחסד כולם נהנים גם האב וגם הבן, אך כשאב לוקח את בנו לרופא, לא הוא חפץ בכך ואף לא בנו, ומשום כך האב צריך לגלות מעצמו הרבה יותר כוחות של חסד כדי לבצע בפועל את מעשה החסד הזה לעזור לבנו שיבריא, א"כ מתבאר שבגבורה שבחסד טמונה עוצמה גדולה הרבה יותר של חסד!...

במדרש איכה: 'השביעני במרוזים הרוני לענה', ר' אבא פתח השביעני במרוזים בליל הפסח של יו"ט ראשון, הרוני לענה בתשעה באב, במה שהשביעני במרוזים בליל יו"ט ראשון של פסח הרוני בליל תשעה באב לענה... ועל זה היה מקונו ירמיהו הנביא איכה ישבה בדד. ידוע שבא"ת ב"ש יש סימן ורמז שביום שיוצא יו"ט ראשון של פסח יוצא ג"כ יום תשעה באב. אולם יש להבין היטב מה שייכות יש כאן אחד לשני? בגמ' יומא: 'אמר ר' קטינא בשעה שהיו ישראל עולין לרגל מגילן להם את הפרוכת ומראין להם את הכרובים שהיו מעורין זה בזה. (ומבאר רש"י במקום, כרובים – מדובקים זה בזה ואחוזים ומחבקים זה את זה). ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום'. ובהמשך: 'אמר ריש לקיש בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים מעורים זה בזה'... ולכאורה הדבר תמוה?

בפרשת מסעי כתוב 'ויסעו ממרה ויבואו אילמה... ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם', בשם הרה"ק מלובלין מבאר, כי מרה הוא לשון מורה – רבי. על כן לא יכלו בני ישראל לקבל ממש רביו על כי מרים הם... הם עצמם ראו בעצמם רבנים על כן לא יכלו לקבל מרבי אחר. אמנם בשם הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע מבארים כי ישנן ב' אפשרויות מדוע לא לקבל מהשני. האחת מפני שדבריו מרים ולא עושים רושם כלל, והשני שהאדם השומע הוא מר ולא מסוגל להכיל לקרבו המים... על כן לא יכלו לשתות מים ממרה – כלומר לקבל מרבים הנכנסים ללב, לא משום שהיו דבריו מרים ח"ו אלא מפני שמרים הם! אין הם יכולים להשכיל ולהבין שבתוך דברי הצדיק טמונים הבנה מעל לדרך הטבע וזאת כדי להשפיע להם טובה וברכה. ונבאר: לפעמים אדם נמצא במצב שהוא חסר אוניו ואינו מסתדר. אך מצב זה נועד כדי להאיר לו את הנקודה שכל המושג שעד אתה כן היה לו הוא נובע מהאינו מושג שהוא הקב"ה. והסיבה שהקב"ה מביא אותו למצב הזה הוא כדי שיחיה בקשר בורא ויגיע להכרה שכל מה שיש לו והוא משיג, הכל הוא מאת ה'.

בעניין זה ישנו ביאור נפלא נוסף מאת הרה"ק בעל המאור עיניים זי"ע על מאמר 'הבא ליטמא פותחין לו'. לאדם יש מערכת יחסים בין הגוף לנפש, בינו ובין הקב"ה. כשאדם עושה מצוה הוא מתחבר לקב"ה, והקב"ה מצפה שאדם תמיד יגלה אותו דרך הנפש. א"כ השכר והעונש של האדם הוא עצם התקשרות שלו עם הבורא. כשהוא מחובר לקב"ה דרך הנפש שלו – זהו השכר עצמו. ולהיפך כשאדם לא מגלה את הקב"ה אלא חי בנתק – נתק זה הינו העונש הכי גדול בשבילו. אולם פעמים הקב"ה רוצה לקרב את האדם יותר ממה שהוא כעת אך מכיון שהאדם נמצא בעולם הזה, אי אפשר להתגלות אליו יותר מדי מפני שאם הבורא יתקרב אליו מעט יותר מדי – יחזור הכל למקורו ושרשו העליון ונהיה מבוטלים כליל להש"ת. לשם כך ברא הקב"ה הכל בדקדוק רב וכל הארה יורדת לעולם תחת לבושים. א"כ מתבאר יסוד עצום ונורא, הבא ליטמא – אדם שמרגיש שהוא רוצה לטמאות יחשוב מהיכן יש לטמאה כח וחיות, הלא אין לה חיות משל עצמה? אין זאת אלא הקב"ה שמחיה אותה ומתגלה אלי ביתר שאת דרכה. והטעם הוא שזה יותר קורבה הוא כפי שביארנו לעיל במשל עם האב והילד, שכל שהחסד נסתר על ידי גבורות כך הוא עוצמתי יותר, ועל הילד להבין שזה לטובתו. כמו כן כשהקב"ה מתגלה אליו דרך טומאה, עלינו להשכיל להבין שלא להביט בקליפה החיצונית אלא לדעת שיש כאן חיות שצריך להתגבר על הקליפה ולקבל קרבה זו שה' שולח לנו. ודווקא כשהקשר נשלח בצורה השלילית – אם בגבורות ואם בעבירות... הרי שכמה שיותר קשה כביכול לשכונה הק' לרדת להתלבש בלבושים של עבירות וניסיונות שכאלה וכדו' כך ההארה שהם מגלמים בתוכם יותר גדולה ועצומה...

משל נוסף לדבר זה לאדם שהיתה לו משאית בטון, ובכל ערב כשהיה חוזר לביתו עיף ויגע לא היה מוצא מקום לחנות את רכבו הגדול, והיה צריך להמתין עוד כמחצית השעה עד שהיה מישהו יוצא ומפנה מקום... יום אחד החליט מיודעינו לבחור באפשרות של כל דאלים גבר, צבע חלק מהכביש הסמוך לביתו וסימנו כחניה פרטית. וסוף כל סוף נהיה קצת שקט. אנשים הבינו את המסר והעדיפו לחנות מאה מטר יותר רחוק מאשר להסתכסך עם כל דאלים. והיה היום ומיודעינו חוזר לביתו עיף ויגע כתמיד והנה לא פחות ולא יותר רכב חדש ונוצץ חונה – בחנייתו 'שלו' הפרטית! חוצפה כזו טרם נשמעה ומיד טרם יקראו והוא יענה – נעמד עם רכבו בעודו חוסם לחלוטין את יציאת הרכב הסורר, ולקינח היטה את שרוול הבטון לעבר הרכב ומזג לו מנה הגונה של בטון כדי לקבעו סופית לאדמה, למען ישמעו וייראו! עלה לביתו מלא וגדוש בתאוות הנקמה, נועץ את המפתח בחור המנעול, פותח את הדלת והנה כל

משפחתו המורחבת קמים לכבודו אחים ודודים וכו' כשקריאת מזל טוב נשמעת עד לקצה הרחוב הסמוך. יום הולדתי היום, נזכר האיש ולרוב הפתעתו פנה אליו גדול האחים ובחיוך מסר לו זוג מפתחות. תתחדש! אמר, ותנהג בדרכים ישרות ולשמחות... עברה שניה ומידענו נפל מתעלף...

'הבא ליטמא פותחין לו' – ביאורו, שהקב"ה רוצה לרדת אלינו בקרבת יתר, ואז האדם מתחיל לקבל מתנות, 'ולא תתורו' 'לא תקום' 'לא תשנא את אחיך בלבבך' ועוד רבים וטובים... אמת שהקליפה החיצונית של המתנות הללו מביאות את האדם ברגע הראשון לכעס או בלבול, אך התפקיד הוא לעצור ולזהות את האהבת ה' שיש בזה שהאב מגלה את החסד שלו לבנו. וכשמתגלה החסד העוצמה שהאדם מקבל מזה היא נפלאה ביותר.

נחזור לבאר את דברי המגיד ממעזריטש ז"ע. **'ויבואו אלימה'**... הטעם שלא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם, כלומר – המים כשלעצמם היו מרים כלפי חוץ בלבד, אך בהסתכלות פנימית היתה זו הארה של גבורה שבחסד. אמנם העם לא היו מוכנים לכזו התגלות ועל כן נשאר עם העטיפה החיצונית ולכן לא יכלו לשתות את המים. ובאמת אומר מיד הפסוק, **'ויסעו ממרה ויבואו אֵילֵמָה'**, כשהחליטו לנסוע ממרה הוה אומר לא להסתכל על המרירות החיצונית אלא לחפש כיצד הקב"ה מנהיג את זה, הגיעו אֵילֵמָה שהוא אותיות אלקים והוא גם צירוף של אלי – מה. אלי – הוא שם של חסד, כאמור **'חסד קל כל היום'**. ומה – הוא רומז שלא היו יכולים להשיג את את החסד שהיה עדיין נסתר עד שהאדם יגלה אותו. מובא במדרש, 'אתם בכיתם בכיה של חינוך חייכם שאני נותן לכם בכיה לדורות'. על פי הנ"ל הביאור עצום ונפלא. בזמן המרגלים עם ישראל קיבל תמונה חיצונית בלבד על המצב בארץ ישראל, בצורה זו באמת אין שום תפיסה בשכל כיצד יהיה ניתן להכנס ולכבוש את הארץ. אך הקב"ה כבר הכין אותנו אז לבחינה של ארץ ישראל שהיא שונה בהרבה מזמן המדבר. במדבר היה לעם ישראל מן, באר, עמוד ענן, וכו' כל מה שאדם צריך כדי שיהיה לו מוחין לעבודת ה' וקשר בורא. אל ארץ ישראל היא בחינה יותר גבוהה של קשר שמגיעה על ידי גבורה שבחסד, אין מן אך יש מן, כלומר – בפועל אין לנו את אותם הדברים אבל בכח ודאי שלפי עבודת האדם הרי שהוא מעורר אותם והם קיימים! זו הכוונה בכיה לדורות, העבודה התמידית שלנו מהרגע שנכנסנו לארץ ועד ביאת גוא"צ בב"א יש לאדם כל רגע תפקיד לגלות את החסד שבגבורה. ביהמ"ק גם הוא חרב אך בכח הוא קיים ככתוב **'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'** – בלב כל אחד ואחד... כל יהודי המח שלו הוא קודש הקדשים, שולחנו בבית הוא המזבח, והפרנסה שלו זה המן בהתגלמותו. רק צריך לתת את הדעת על כך. זו היתה הטענה על המרגלים. הקב"ה שלח אותם כדי שילמדו את בני ישראל על הדרך החדשה שהולכים להיכנס אליה, בה הקשר יהיה הרבה יותר חזק! ועל כן אומר המדרש, אתם בכיתם בכיה של חינוך, מתי אתם בוכים? כעת שאתם משופעים בכל טוב, א"כ מה תעשו בארץ ישראל כשלא יהיה לכם את כל זה... והלא שם בארץ ישראל על ידי העבודה שלכם אתם באים לחיי נפש כפי שיהיה לעתיד לבוא!...

אומרים שכל שוטה יכול לפתוח תפוח ולספור כמה גרעינים יש בו, אך לדעת כמה תפוחים יכולים לצאת מגרעין אחד – זה רק הקב"ה יודע... מנגד התפוח הוא מתוק – בתוך המתוק כל אחד יכול לראות את הטוב שיש שם. אך הגרעין הוא מר והחכמה היא לראות ולגלות בתוך המר כמה מתוק יש שם, אך זה בבחינת אינו מושג, כי רק הקב"ה יודע כמה מתוק יש שם, והתפקיד שלנו במצב הזה הוא – סבלנות, אמונה, הכנעה, ביטול, תפילה. השפ"א אומר יסוד אדיר השבוע בפרשת ואתחנן, ידוע שיש עשרה לשונות של תפילה, זמר ניצוח וכו'... אך התפילה עצמה איננה אחת מלשונות אלו! לאמר, שכל הלשונות הללו הינן מכשירים כדי להביא את האדם למצב של תפילה. תפילה – היא מצב של חיבור ושל קשר בורא, וכל הלשונות הנ"ל מביאים ומקרבים את האדם למצב הזה של הקשר.

כעת יתבאר גם מה ששאלנו לעיל בשם הרה"ק מאפטא ז"ע מדוע אין זה מספיק שייפסקו הצרות בתאריכים אלו אלא צריך שייפכו גם למועדים... הבאנו את מאמר הגמ' כרובים מעורין זה בזה במן שנכנסו נכרים להיכל, כיצד ייתכן הדבר? אך התירוץ הוא שדווקא בזמן של הגלות הקב"ה מראה לעם ישראל את אהבתו הגדולה על ידי שכרובים מעוררים זה בזה. כי שם זו גבורה שבחסד, שאם אנו ניתן

את נקודת האמונה נהפוך את הזמנים הללו מצרה לרווחה ומאבל ליו"ט דווקא כי זו המטרה של הזמנים האלו שאדם יגיע על ידם לקשר בורא. וכפי שביארנו לעיל.

מספרים על הרה"ק מברדיטשוב זי"ע, שאהב מאוד שתי מצוות. לומר קדושת 'כתר' ולתת צדקה. אך בעיה אחת היתה לו, שבעת שאומרים כתר בשבת, אין אפשרות ליתן צדקה. ובשעה שנותנים צדקה אין אומרים 'כתר'... על כן אהב היה מחכה ביותר שיגיע ר"ח אז גם אפשר לתת צדקה וגם לומר כתר. ובחול המועד היה שמח עוד יותר ששבע שלם יכול לקיים שתי המצוות יחד. פעם אמר לו אחד הצדיקים שכשיבוא המשיח יהיה י"ז בתמוז יו"ט ראשון של חג, ותשעה באב יהיה יו"ט אחרון, וכל שלושת השבועות יהיו חול המועד, או אז יהיה זמן רב לקיים מצוות אלו יחד... השיב לו הרה"ק מברדיטשוב: לא כן הוא, אלא תשעה באב יהיה יו"ט ראשון, ולאחר מכן יהיה חול המועד לאורך כל השנה עד י"ז בתמוז של השנה שלאחריה...

[שיחה בפעלד פרשת שמות תשע"ב]

"לעמוד באדם!"

האדם נברא בשילוב יחיד ומיוחד בבריאה כולה – גוף ונפש משולבים זה בזה. וכל זמן שאין אחדות ביניהם יש פירוד בין האדם לה'. והכוונה באחדות היא – שהגוף יסכים להיכנע לדרישות הנפש. כל זמן שהאדם אינו מסכים להיכנע במעברים שעובר הוא נקרע לשני חלקים כשכל אחד מושך לכיוון שלו.

היסוד הוא שאף פעם האדם לא יצליח לעשות מהנפש גוף, אולם את הגוף אפשר גם אפשר להפוך לנפש... ע"י ההכנעה שהאדם נותן הוא גורם לאחדות בין גופו לנפשו. והכנעה זו באה על ידי המחשבה שהגוף הוא לא ישות נפרדת אלא גם הוא מתנהל על פי מאמר ורצון הבורא ב"ה. והבורא דורש מאיתנו שנחיה בהכרה הזו בכל המעברים שפוקדים אותנו. ואמנם דווקא בכאב יש לאדם את הכיוון והדרך להוביל את גופו לאחדות וקשר בורא, כי אם לא דרך הכאב, טבע האדם הוא לזקוף את כל הצלחותיו ועלייתו - לזכותו בלבד!

עומד אדם בצומת מרומזרת, וכדי לא לחכות ב'אדם', הוא עוקף את כל הצומת בשלושה רמזורים 'ירוקים'. אך לבסוף מגלה כי אילו היה מחכה היה מגיע באותו הזמן בדיוק! אנו כמותו אדם תמיד ננסה 'לעקוף' את המעברים שהקב"ה שולח לנו, ובראייתנו הקצרה תמיד נחפש היכן יש 'ירוק'... אך עלינו להפנים כי גם אם "**נעמוד באדם**" ונחשוב כיצד להתחבר עי"ז לבורא, אזי אנו נחסוך לעצמינו את כל העיקוף המיותר... כי סוף כל סוף גם דרך העיקוף מגיעים לאותה הנקודה (שהכל מאת ה') – אך בדרך יותר ארוכה...

המטרה שלנו כאן בעוה"ז ברורה: לגלות את בורא העולם כמה שיותר ובכל דבר וסיבה. הלא כל העולמות מלאים במלאכים שה' ברא, ומה נשגב דווקא בעולם הפחות שלנו? אלא שלהם אין את העבודה לגלות את ה', כי לכך נוצרו לשרת את ה' וממילא זה ברור להם. משא"כ אנו ניתנה לנו הבחירה האם לגלות את ה' או חלילה להיפך ולכן זו העבודה יותר חשובה היא לפנינו ויותר מפרסמת אותו מכל העולמות ובכל העולמות.

אמנם אין זה משנה כיצד אנו מגלים אותו, כי גם דרך החטא אם אדם חטא והלך אחרי שרירות ליבו, אך כעת מכיר שזהו תהליך שקבע ה' למענו כדי שיכיר את האפסיות שלו ועד כמה הוא צריך את הסייעתא דשמיא, אזי במחשבה זו הוא מתקן את הנפילה הזו ומרים את עצמו מתוך החושך, ואז מתגלה שם שמים שם בעומק הזה שהיה שם.

ישנו משל ידוע על אדם שהלך ביער ופגע בו דב. ובכדי להבריח את הדב הוציא מקל מתרמילו וכיוונו לעבר הדב כביכול רובה ציד הוא זה. לפתע נפל הדב מתבוסס בדמו והתפגר. שמח אותו האיש ואמר לעצמו: האח! מקל פלאים יש לי ולא ידעתי... אך לאחר דקות אחדות התברר לו שעל העץ שמעליו המתין צייד כבר זמן רב לדב זה, וכשעמד להתנפל על האיש ניצל הצייד את ההזדמנות וירה בדב והרגו... הקב"ה משלח בנו את הדב – הוא הכאב שיש לנו, כדי שדרך זה נכיר את ההשגחה העליונה שמכוונת את כל צעדינו. אך אנו לא מכירים בזאת וסומכים על תבונתנו המדומה שכביכול הצלחנו לצאת מהכאב. אך האמת היא שבמצב כזה צריכים אנו לגלות את הבורא שמסתתר למעלה מהכאב ומחכה שנגלה אותו! וכמו כן צריכים אנו לזכור שהקב"ה נותן לכל אחד כח מיוחד לגלות אותו בכל כאב שמקבל. כאב – הוא אנרגיה רק שצריכים לנווט אותה כראוי.

מספרים על גביר גדול שהרים את תרומתו למען זירוז של פיתוח אטומי סודי במיוחד. כאות תגמול לקחו אותו לסיור במפעל הכביר שהקים. אחד המדענים ערך לו את הסיור ובקצרה החל מפרט לו את כל תהליך ההפקה וכו'... כשיצאו לחוץ ראה העשיר שני לחצנים אחד אדום והשני ירוק, ושאל מה אלה? ענה לו המדען: הלא בכל הסיור שערכתי לך לא הבנת דבר וחצי דבר, ובדיוק שני אלו יסבירו לך כיצד עובדת כאן המערכת?...

אנו מתפללים בכל ערב שבת קודש, "מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית" ... "איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת". שואלים, וכי החכם כן יוכל להבין את כל פלאי הבריאה? והתירוץ על כך הוא, כי החכם יודע שאינו מבין כלום מפלאי הבריאה, אך הכסיל חושב שכבר מבין הכל ורק דבר אחד עדיין אינו מבין... **וכסיל לא יבין את זאת!** רק את 'זאת', אך חוץ מזה הכל נהיר לו, כמו אותו עשיר בסיפור הנ"ל.

כתוב עוד: "בפרח רשעים כמו עשב" ... ולכאורה האם זו היא הקבלת שבת לה אנו מיחלים – לדבר על הצלחת הרשעים? אלא מבארים בשם השפ"א ז"ע, כי אמנם זו הבחינה של שבת קודש, לתת לאדם את הבהירות הגדולה להכיר בהנהגת ה', על אף הצלחת הרשעים. משא"כ ביום רגיל שאין את הבהירות הזו.

כל הדרך הזאת להכיר את הבורא דרך הכאב היא בדווקא, כפי שביאר ר' אשר ז"ע, כי ברגע שהקב"ה נותן לאדם רגע אחד של הרחבת הדעת הוא **מיד** מנצל זאת ל'אנכיות' שלו, כשטוב לגוף הוא אינו נותן רגע אחד של מנוחה. והסיבה שכך ברא ה' בטבע היא מחמת המציאות שאדם שלא עובד על עצמו לוקח הכל לעצמו לכן צריך לעבור את הכאבים והמעברים.

אך אמנם לשם כך ניתנה הדרך הזו כדי שאדם יוכל לעבוד שגם בנקודות הטובות שלו יידע להישאר בשפלותו כמו בשעת הכאב. כי בסך הכל הכאב גורם לאדם לחיות עם הקב"ה, והאדם הוא זה שמחליט על פי בחירתו איזה מינון של כאבים יהיו לו. כי כל כמה שיכיר שם את הקב"ה, יגיע לתכליתו, וזה יביא אותו גם לשמחה הפנימית ששוכנת בו על אף הכאבים, אחר שחש בסייעתא דשמיא שמלואו אותו.
